

Kiffenin Bengt Sjöström tekee helsinkiläisten ainoan maalin 26.3.1916 käydyssä Helsinki-Viipuri jääpallo-ottelussa, jota haittäsi jään pehmeys. Eläintarhan kentällä pelattu ottelu päättyi lukemiin 1-7. Kamppailu oli jääpallossa ensimmäinen kaupunkien välillä käyty. Kuva: Suomen Urheilumuseo

Teksti: JOUKO KOKKONEN

Itsenäistyvässä Suomessa urheiltiin vilkkaasti

Suomessa urheiltiin vuonna 1917 vilusta ja nälästä huolimatta enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Yhteiskunnan jakolinjat piirtyivät esiin myös urheilussa.

Maailmansota oli kestänyt vuoden 1917 alkaessa lähes 2,5 vuotta. Suomessa sodan vaikutukset alkoivat tuntua elintarvike- ja tavarapulana. Muutoin elämä jatkui rauhallisena. Huoli toimeentulosta täytti arjen, mutta elävät kuvat, iltamat ja urheilukilpailut toivat vaihtelua arkeen.

Talvi 1916–1917 oli kylmä ja runsasluminen. Olosuhteet suosivat talviurheilua. Tosin ajoittain kireä pakkasen haittäsi kilpailuja. Eri puolilla maata järjestettiin runsaasti hiihtoja, jääpallo-otteluita, mäkilpailuja, pikaluistelukilpailuita ja raveja. Talvea riitti Etelä-Suomea myöten maaliskuun lopulle saakka.

Hiihdon SM-kilpailuiden 60 kilometrin hiihdon järjestäminen onnistui 12. maaliskuuta Turussa. Muutamana asteen pakkassäässä käytyyn kilpailuun osallistui vain kolme hiihtäjää. Kisa hiihrettiin osaksi raviradan ympäri sujutellen, osaksi murtomaalla 8,5 kilometrin metsälengkillä. Yli 2000 katsojaa pystyi seuraamaan hyvin kilpailun kulkua. Yleisömäärää

Kenttäolot olivat Suomessa Venäjän vallan loppuaikoina vielä vaatimattomat. Pargas IF:n ja Turun Urheiluliiton jalkapallo-ottelu pelattiin Paraisilla syksyllä 1916. Kuva: Suomen Urheilumuseo

kasvatti se, että samaan aikaan radalla käytiin ravi- kilpailut. Voittajaksi hiihti Virolahden Sammon **Eetu Niska** ajalla 4.36.34,6.

Jääpallomestaruudesta kilpaili 1917 kahdeksan joukkuetta, kolme Helsingistä, kolme Viipurista ja kaksi Turusta. Loppuottelussa Viipurin Bandy & Jalkapalloseura voitti Kronohagens IF:n 11–2. Sudet- lempinimellä tunnettu joukkue oli taidoiltaan paljon vastustajiaan edellä.

”Susiemme peli on ollut ottelusta otteluun kerrassaan mainiota. Me saamme ylpeillä sellaisesta peli saavutuksesta ja tahtoisimme mielellämme nähdä seuran edustavan maatamme kansainvälisissä kilpailuissa.”

Hyvät yhteydet Venäjälle

Urheilusuhteet Venäjälle olivat 1917 hyvät huolimatta venäläistämispolitiikan herättämästä tyytymättömyydestä. Yhteyksien merkitystä korosti se, että suomalaisurheilijat eivät voineet helmikuun 1916 jälkeen kilpailla Venäjän imperiumin ulkopuolella.

Pietarista kävi säännöllisesti urheilijoita etenkin Viipurissa ja Helsingissä. Erityisesti jääpalloilijoilla, painijoilla ja pikaluistelijoilla oli paljon yhteistyötä. Pietarin Kalevia edustanut Madison osallistui vielä 3.–5. marraskuuta Viipurin Voimailijoiden paineihin.

Muitakin painijoita oli marraskuussa tulossa Pietarista Viipuriin, mutta Venäjän pääkaupungin levottomat olot estivät osallistumisen. Ilmoittautuneiden joukossa oli muun muassa 19-vuotias höyhensarjalainen **Eduard Pütsep**, joka oli toukokuussa herättänyt Imatran Jyskeen paineissa sisukkuudellaan ja

notkeudellaan huomiota, vaikka ei palkinnoille yltänytkaan. Seitsemän vuotta myöhemmin Pütsep voitti olympiakultaa Pariisissa.

Iisalmelaiset **Lauri Kiiskinen** ja **Aku Hujanen** osallistuivat 11. maaliskuuta Moskovassa 25 virstan (26,7 km) hiihtokilpailuun. Kiiskinen voitti kilpailun ajalla 1.51.33. Hujanen hävisi hänelle runsaan minuutin. Rata kulki rautatien poikki. Pitkä, hitaasti kulkenut juna sulki reitin suomalaisten ehtiessä ylityspaikalle. Miehet ottivat sukset jalastaan ja puikahitivat vaunujen välistä radan yli. Seuraavana päivänä he saivat tietää vallan vaihtuneen Venäjällä. Lähes kielitaidottomat miehet pääsivät palaamaan järjestäjien hankkiman lupapaperin avulla vaivattomasti Pietarin kautta Viipuriin ja edelleen Iisalmeen.

Olosuhteet olivat vaatimattomat

Varsinaisia liikuntapaikkoja oli Suomessa 1917 vielä vähän. **J. Fr. Blomqvistin** Suomen Urheilulehdessä 1.2.1917 esittämien tietojen mukaan Suomessa oli valmiina, rakenteilla tai suunnitteilla runsaat 40 eritasoista urheilukenttää. Pohjoisin kenttä sijaitsi Rovaniemellä. Lisäksi kaupungeissa oli jonkin verran leikkikenttiä.

”Uimalaitoksia” hyppytorneineen oli suurimmassa osassa kaupungeja, ja ne olivat ahkerassa käytössä koko kesäkauden. Parhaat sisäliikuntatilat olivat koulujen voimistelusalajeja. Lisäksi käytössä oli seuran- ja työväentalojen juhlasaleja, joiden koko ja taso vaihteli suuresti.

Helsingin urheilukenttääoloja Blomqvist piti huonoina. Pääsyyinä oli hänen mielestään kenttien hoidon alistaminen puutarhalautakunnalle, jonka määrärahoista kentät saivat alle viisi prosenttia. Blomqvist arveli urheilusta säästämisen koituvan kalliiksi:

”Jokainen kansalainen voi nyt jo omin silmin nähdä, miten raakuus, villiintyminen ja rikollisuus päivä päivältä kasvaa nuorisomme keskuudessa. Ellei kunnallishallintomme nyt kykene ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin pääkaupungin nuorison siveellisen tason kohottamiseksi, johtaa tämä kykenemättömyys tai tahallinen laiminlyönti siihen, että tämä nuoriso sopivan rotuhygienisen kasvatuksen puutteessa kehittyi siveellisessä suhteessa aivan ala-arvoiseksi.

Mutta siinä tapauksessa tulevat uudet kasvatus- ja ojennuslaitokset, sairaalat ja vankilat ennen pitkää niin välttämättömiksi ja tulevat niin kalliiksi, ettei silloin enään kaupungin koristamiseen kukilla ja istutuksilla riitä yhtä penniäkään.”

Valtiolta varoja voimisteluun ja urheiluun

Myös Työväen Urheilulehti moitti Eläintarhan urheilukenttää huonosti rakennetuksi ja sijainniltaan syr-

Urheilusuhteet Venäjälle olivat 1917 hyvät huolimatta venäläistämispolitiikan herättämästä tyytymättömyydestä.

Lupaava 20-vuotias kestävyysjuoksija Paavo Nurmi johtaa Turun Urheiluliiton 29.7.1917 järjestämää 15 kilometrin kilpailua. Toisena juoksee Helsingin Kisa-Veikkojen Albin Stenroos, joka voitti kilpailun ajalla 53.55. Nurmi joko keskeytti tai ei ainakaan sijoittunut neljän parhaan joukkoon. Kuva: Suomen Urheilumuseo

jäiseksi. Sinne oli käveltävä tunti keskikaupungilta. Lehti korosti näytenuumerossa, että urheilurakentaminen on kuntien ja valtion velvollisuus.

”Voimailuasiain ohella tulee sellaisessa olla myös muuta edistävää. Tarvitsehan työväki voimisteluhuoneustoja, kisa- ja urheilukenttiä, retkeilypaikkoja, kansanpuistoja, uimaloita, kylpylöitä y.m. Seurat eivät voi hankkia niitä kaikkia kylliksi. On vaadittava, että kunnat laittavat niitä ja antavat työläisten käytettäväksi. Valtiolla on myös suuria velvollisuuksia. Pitäähän yhteiskuntien yleensä huolehtia kansalaisten terveydenhoidon ja kehityksen edellytyksistä ja apuneuvoista.”

Eduskunta myönsi kesäkuun lopussa 1917 määrärahan voimistelun ja urheilun edistämiseksi. Sosiaalidemokraattien **Edvard Valpas-Hännisen** ehdotuksesta 60 000 markan määrärahasta varattiin 25 000 markkaa ”ruumiillista työtä tekevän väestön voimisteluharrastusten kannattamiseksi” työväenjärjestöjen yhteydessä toimiville voimistelu- ja urheiluseuroille. Finlands Svenska Gymnastik- och Idrottsförbund sai 5 000 markkaa. Kansanedustaja **Tyynne Salomaa** (sd.) perusteli, miksi valtion kannattaa ahtainakin aikoina avustaa urheilua:

”Jos työväen keskuuteen saadaan voimistelu- ja urheiluseuroja, voimme olla varmoja, että nuorison liikehtimishalu ohjataan sille itselleen terveelliseen

suuntaan ja samalla astutaan askel eteenpäin nuorison siveellisen kehityksen tiellä. Voimme myöskin olla varmoja, että ainakin suurin osa nuorisosta, johdetaan täten n. s. huligaanimaisuuden tieltä pois, eli annetaan nuorisolle tilaisuus käyttää voimansa yhteiskunnalle hyödylliseen ja vaarattomaan suuntaan.”

Uimahallimietteidä Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Viipurissa

Uimahallia suunniteltiin vakavasti 1910-luvulla ainakin Helsinkiin, Tampereelle, Turkuun ja Viipuriin. Turussa asiasta keskusteltiin vilkkaasti vuosina 1916 ja 1917. Hallin puolestapuhujiin kuulunut arkkitehti **August Krook** laati uimahallin ja urheilupalatsin alustavat piirustukset, jotka Turun Sanomat ja Uusi Aura julkaisivat loppiaisena 1917. Krook sijoitti rakennuksen Pinellan tontille aivan kaupungin keskusta.

”Nykyisten suunnitelmain mukaan tulisi laitokseen kaksi uima-allasta, toinen suurempi 21 m, pitkä ja 8 m. leveä sekä toinen pienempi käsittäen molemmat kaksi kerrosta. Molempiin alakerroksiin on lisäksi ajateltu saunalaitoksia, jotka muodostaisivat täydellisen uudenaikaisen kylpylaitoksen. Ylin kerros on varattu

1 - 317 - No 366

TURUN SANOMAT

Lauananta Tammi 6 p 1917

Uimahallihankeet Turussa.

Käytännöllisessä ja teknisessä osassa on valmistettu suunnitelma, joka on tarkoitettu kunnallisen uimahallin rakentamiseen. Suunnitelma on laadittu Turun kaupungin kunnallisen uimahallin rakentamiseksi. Suunnitelma on laadittu Turun kaupungin kunnallisen uimahallin rakentamiseksi.

Käytännöllisessä ja teknisessä osassa on valmistettu suunnitelma, joka on tarkoitettu kunnallisen uimahallin rakentamiseen. Suunnitelma on laadittu Turun kaupungin kunnallisen uimahallin rakentamiseksi.

Käytännöllisessä ja teknisessä osassa on valmistettu suunnitelma, joka on tarkoitettu kunnallisen uimahallin rakentamiseen. Suunnitelma on laadittu Turun kaupungin kunnallisen uimahallin rakentamiseksi.

Euran Kaupungin Kirjasto.

Suomen kirjallisuuden tutkimuskeskus on laadinnut Euran kaupungin kirjaston suunnitelman. Suunnitelma on laadittu Euran kaupungin kirjaston rakentamiseksi. Suunnitelma on laadittu Euran kaupungin kirjaston rakentamiseksi.

Turun Sanomat julkaisi 6.1.1917 piirroskuvan uimahallisuunnitelmasta.

Yksinomaan urheilua varten, ja» on siellä suuri urheiluhalli sekä pienempiä huoneita kokouksia y. m. varten. Loppuksi on vielä katolle ajateltu perustaa aurinkokylpylä, jota suojaa korkeat aidakkeet. Kaikkiin kerroksiin on vielä ajateltu ravintolaa ja koko toinen sivurakennus, joen puoleinen on ajateltu varattavaksi ravintolalle.»

Uimahallin rakentamiseen oli tarkoitus käyttää sekä julkisia että yksityisiä varoja. Turun Uimaseura sai luvan järjestää hallin rahoittamiseksi arpajaiset, joissa oli lupa myydä 750 000 markan maksavaa arpaa. Arpajaiset olivat maailmasodan aikana erittäin käytetty keino rahoittaa koulu- ja kulttuurihankkeita. Uimaseuran arpajaiset jäivät toteutumatta yhteiskunnallisen tilanteen muututtua entistä levottomammaksi syksyllä 1917.

Helsingissä kaupunki tilasi tammikuussa 1917 arkkitehti **B. Nymanilta** uimahallin luonnospiirustukset ja kustannusarvion. Tarkoituksena oli selvittää kunnallisen uimahallin rakentamisedellytykset. Asia ei ollut uusi, sillä jo 1913 Helsingin kaupunki oli teettänyt uimahallisuunnitelmat. Halli olisi rakennettu Tehtaan- ja Sepänkatujen kulmaan.

Viipurissa uimahallista keskusteltiin lokakuussa 1917. Karjalan Aamulehti arvioi, että hallihanke vaatii rauhallisempia oloja, mutta varainkeruu oli mahdollista aloittaa. Tampereellakin oli puhuttu uima-

hallin tarpeellisuudesta ennen sodan syyttymistä. Sisällissota ja vaikea taloustilanne hautasivat alleen hallihaaveet. Uimahallien aika koitti vasta 1928, kun Helsingin Yrjönkadun uimahalli valmistui. Tampere ja Turku saivat hallinsa 1950-luvun puolivälissä.

Jakolinjat syvenevät

Vuoden 1917 alussa tulevaisuus ei näyttänyt tuovan suuria muutoksia. Venäjä osallistui yhtenä ympärysvallloista maailmansotaan, jonka loppuminen ei ollut näköpiirissä. Näytti todennäköiseltä, että sota loppuu aikanaan suurvaltojen tekemään rauhaan, jossa Suomi jäisi Venäjän yhteyteen.

Asetelma muuttui maaliskuussa 1917, kun keisari joutui luopumaan vallastaan. Suomessa ja koko Venäjällä alkoi ennen näkemätön yhteiskunnallinen toimeliaisuus, jolle antoi kirpeän mausteen elintason romahtaminen. Suomessa yhteiskunnallinen järjestäytyminen sai lisävauhtia. Eniten uusia jäseniä liittyi työväenyhdistyksiin ja ammattiosastoihin. Urheiluseurojen jäsenmäärä kasvoi myös voimakkaasti, ja uusia seuroja perustettiin.

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitossa jäsenmäärä kasvoi vuoden 1917 aikana runsaalla 5000:lla ja oli vuoden lopussa 44000. Heinäkuussa SVUL:n kirjoissa oli 637 seuraa, runsaat sata enemmän kuin vuotta aiemmin. Suurimmat piirit olivat Kymenlaakso, Varsinais-Suomi ja Viipuri. Lisäksi kymmenesosa SVUL:n jäsenistä kuului Finlands Svenska Idrottsförbundetiin. Maassa toimivat myös Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto, Palloliitto, Uimaliitto ja joitakin pienempiä jaliittoja.

Urheiluliike oli kasvanut yli 50000 jäsenen kansanliikkeeksi, jonka jäsenmäärä oli moninkertainen esimerkiksi raittiusliikkeeseen verrattuna.

Urheiluliikkeessä oli kuitenkin säröjä. Suomen Naisten Voimisteluliitto muuttui Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitoksi 1917, ja jakautui käytännössä kahtia, kun suomenkieliset ja ruotsinkieliset alkoivat toimia omissa osastoissaan. Sinänsä kielikysymys ei ollut vahvasti esillä 1917. Jakolinjat kulki porvarien ja sosialistien välillä. Puheet erillisen työväen urheiluliiton perustamisesta voimistuivat vuoden 1917 aikana. Ensimmäisenä merkinä työväenurheilun irrottautumisesta oli Työväen Urheilulehden perustaminen. Lehti alkoi ilmestyä kesällä 1917. Sen päätoimittajana työskenteli **Ola Fogelberg**, joka sittemmin tuli tunnetuksi Pekka Puupään piirtäjänä.

Suomen Urheilulehti suhtautui uuden lehden perustamisajatuksen aluksi myönteisesti, mutta syksyllä 1917 julkaisut kävivät sanasotaa eri aiheista. Työväen Urheilulehti veti rajaa jo näytenuumerossaan porvarillisen toimintaan, joka sen mukaan hämärsi työläisten luokkatietoisuutta. Työläislapsia houkutteli parinsa porvarillisten urheiluseurojen lisäksi

Uimahallia suunniteltiin vakavasti 1910-luvulla ainakin Helsinkiin, Tampereelle, Turkuun ja Viipuriin.

venäläistämisyksien kielletty, ja uudelleen toimintansa aloittanut partioliike:

”Tämä on kuitenkin sellaista, mitä työväen taholta ei voida sallia. Miksi ei? Siksi, että partioimisen varjolla porvarilliset nuorisokasvattajat noissa järjestöissä kasvattavat työläislapsiin väärää käsitystä yhteiskunnallisista asioista. He puhuvat eri yhteiskuntaluokkien yhteisistä eduista, näiden luokkien välisestä yhteistyöstä, kuvailevat ihannoitujen militarismia ja sota, kasvattavat teeskentelevään jumalasuuteen nuoria j.n.e.”

Juoksuradoilla ja pallon perässä

Urheiluelämä oli kesällä 1917 vilkasta poikkeusoloista huolimatta. Yleisurheilumestaruuksista kamppailtiin Tampereella, jonne tuli ennen näkemättömän paljon urheilijoita. **Lauri Pihkala** luonnehti mestaruuskilpailuja siihenastisista parhaiksi. Paikalle tuli 180 kilpailijaa, mikä oli ”*valtava osanottajamäärä meikäläisissä oloissa*”.

Kesäkauden uutuuksia oli pitkäpallo, jonka perustiedot antoi Lauri Pihkalan kirjoittama *Pitkäpallo – Pallonlyönnin merkitys, säännöt, opetusohjeita ja harjoitusneuvoja*. Reklamatekstin mukaan teos ”*on uranuurtava ja maamme urheiluelämän kehitykselle suurimerkityksellinen kirja*”. Pihkala korosti kirjassa, että ”*meidän maamme nuoriso tarvitsee kansallispelin, ja suosittaa siksi pitkäpalloa, joka on kehitetty amerikkalaisesta baseballista ja englantilaisesta kriketistä*”.

Jalkapallon cup-muotoiseen SM-kilpailuun osallistui 1917 yhteensä 13 joukkuetta. HJK voitti loppuottelussa 21. lokakuuta Åbo IFK:n 4–2. Mestaruus oli seuran kolmas. Jalkapalloharrastus laajentui maailmansodan aikana. Palloliittoon liittyi 1916 Vaasan piiri, jossa oli yhdeksän seuraa. Muuallakin Suomesa pelattiin 1917:

”Sitäpaitsi on monella sellaisella paikkakunnalla, joka ei kuulu liittoomme kilpailtu sängen runsaasti. Näistä mainittakoon Kuopio, Mikkeli, Rauma, Kajaani, Pori jne. Näistä seuroista on moni luvannut lähimmäs tulevaisuudessa liittyä Suomen Palloliittoon.”

Kesä suosi uimakouluja

Lämpimän alkukesän ansiosta vedet olivat uimakelpoisia jo kesäkuussa. Aamulehti kehotti 20.6.1917 vanhempia lähettämään lapsensa uimakoiluun, jossa ”*oleskelu on lapsille sekä terveellistä että hyödyllistä*”. Lehden mukaan myös aikuisilla oli kahdeksan tunnin työpäivän ansiosta ”*entistä enemmän aikaa terveyttään hoitaa ja siis uintiakin harjoittaa*”.

Tampereella uimakoululaisia oli kesällä yli 2 000, joukossa 500 eri tehtaiden työntekijää. Karjalan Aamulehti kertoi 24.8.1917 yli 1 300 lapsen saaneen ilmaista uimaopetusta Viipurin Uimaseuran uimakoulussa Panssarilahdella. Uimakoulukauden päätteksi Viipurin Uimaseura järjesti näyttöksen.

”Vanhempienkaan uimarien taidonnäytteitä ei tule puuttumaan, vaan tulevat yleisölle hyvin tutut kahleuimarit, kuviokellunnanesittäjät, vesipallon pelaajat ja volttihyppääjät tarjoomaan paljon mielenkiintoista

Julia Leibowitsch toimi opettajana Helsingin Uimaseuran kesällä 1917 järjestämässä tyttöjen uimakoulussa. Kuvassa näkyvän Ursinin uimalaitoksen hyppytorni tuhoutui myrskyssä marraskuussa 1917. Kuva: Suomen Urheilumuseo

katsomista. Täyttäköönpä siis yleisö ensi sunnuntaina klo 12 päivällä uimakoulun juhlaa varten koristetun katsomon viimeistä sijaa myöten antaen siten tunnuksen Viipurin Uimaseuran innokkaalle ja uhrautuvalla työllä hengenpelastuksen ja uimataidon opettamisessa ja levittämässä kaikkien kansalaispiirien keskuuteen paikkakunnallamme.”

Runsaan viikon kuluttua 3. syyskuuta tunnelma oli Viipurissa täysin toinen. Venäläiset matruusit pitivät upseereille ”uimakoulua”, kuten he asian ilmaisivat. Viipurissa oleskelleet korkea-arvoiset upseerit joutuivat kenraali **Lavr Kornilovin** kaappausyrityksestä raivostuneiden sotilaiden koston uhreiksi. Yhteensä 11 kenraalia ja everstiä heitettiin Turun sillalta veteen. Sotilaat ampuivat rantaan pyrkineet upseerit.

Kansakunta jakautui kahtia

Punakaartien ja suojeluskuntien perustaminen vauhdittui loppukesällä 1917. Urheilijat muodostivat monen kaartin ja suojeluskunnan perusjoukon. Työväen urheiluseurojen jäsenosuus oli ammattiosastojen jäsenten ohella suuri punakaarteissa. Muutamat työläisseurat muodostivat omia komppanioita, joista kuuluisimpia olivat Helsingin Jyryn ja Kotkan Riennon komppanijat.

Suomen eduskunta hyväksyi **P. E. Svinhufvudin** senaatin laatiman itsenäisyysjulistuksen 6. joulukuuta porvariedustajien äänin. Itsenäistyminen ei nostattanut suurta juhlintaa. Siellä täällä liehuivat punakeltaiset leijonaliput tai erilaiset sinivalkoiset liput.

Porvarien ja radikaalien sosiaalidemokraattien välinen valtakamppailu kärjistyi. Aseellinen yhteentotto näytti yhä todennäköisemmältä tammikuussa 1918. Silti arki piti pitkään pintansa. Kiitos pakkasaiden jääpallokausi alkoi aikaisin. Viipurin Susien ja KIF:n kohdatessa 23. tammikuuta Viipurin Salakka-lahdella pelattiin kuitenkin jo kiväärien paukuksessa.

”Ottelun kestäessä temmelsi ja rehenteli punakaarti jo täydellä höyryllä; vain n. 4–500 m. etäisyydellä luis-tinradasta piirittivät punaiset parhaillaan erästä epä-lemäänsä taloa ja muutamat kiväärin pamahdukset säestivät erotuomarin vihellyspilliä. Peli oli kumminkin siksi jännittävää, etteivät pelaajat enemmän kuin kat-sojatkaan välittäneet punaisten hommista”.

Suomen Palloliitto järjesti vuosikokouksensa suunnitellusti tammikuun lopussa. Kokouksesta alkoi **Erik von Freneckellin** vuoteen 1952 kestänyt kausi puheenjohtajana. Tunnelma Helsingissä oli kokouspäivänä poikkeuksellinen. Jotain ennen

kokematonta oli tapahtumassa. Palloliiton sihteeri tiivistä tunnelman vuoden 1918 vuosikertomukseen:

”Suomen Palloliiton viime vuosikokous pidettiin historiallisena päivänä. Sunnuntaiksi tammikuun 27:ksi päiväksi 1918 olimme kutsuneet eri seurojen edustajat koolle Helsinkiin, siis samaksi päiväksi, jolloin demokraattisen aatteen hylänneet sosialistijohtajat kokosivat omia laumojaan sellaiseen työhön, jommoista historiamme lehti ei tiedä aikaisemmin kertoa. Kun poistuimme rauhallisesta kokouksestamme ja saavuimme kadulle, liikkui ohitsemme taisteluvälmiitä punakaartilaisjoukkoja.”

Oli alkanut kapina, vallankumous ja sisällissota. Suomi repesi kahtia – urheiluelämä sen mukana.

JOUKO KOKKONEN, FT

Toimituspäällikkö

www.itseenäisyys100.fi

Sähköposti: jouko.kokkonen@lts.fi

Urheilijat muodostivat monen kaartin ja suojeluskunnan perusjoukon.

Suomalaiset liikkuiivat pakosta paljon

Suomalaiset joutuivat vuonna 1917 liikkumaan arjessaan paljon. Asunnot lämpenivät puulla, vain harvassa talossa oli keskuslämmitys. Helsingissä suurimmalle osalle asukkaista vesi tuli putkia pitkin. Sen sijaan viemärointi oli vielä melko harvinainen.

Suomessa oli alle tuhat autoa, ja juna oli nopein matkustustapa. Kesäisin laivaliikenne oli vilkasta rannikoilla ja sisävesillä. Rautateiden ja laivareittien varteen päästäkseen oli kuitenkin taivallettava usein pitkiä matkoja. Kaupungeissa varsinaista joukkoliikennettä oli Helsingissä, Turussa ja Viipurissa, joiden asukkaita palvelivat raitiovaunut. Kaikilla ei ollut kuitenkaan vara ostaa raitiovaununlippuja.

Liikkeelle pakotti myös paheneva elintarviketilanne, joka heikkeni koko vuoden 1917 ajan. Ruuanhankinta vaati etenkin kaupungeissa aikaa ja vaivaa, vaikka säännöstelyllä pyrittiin jakamana niukkuutta. Suomi oli Venäjän viljantuonnin varassa, sillä 63 prosenttia leipäviljasta oli tuontitavaraa. Urheilijoille tärkeän lihan saatavuus heikkeni myös. Vähenevien elintarvikevarastojen jakajien määrä kasvoi, kun väliaikainen hallitus komensi Suomeen lisää sota-vaiketta kesällä 1917.

Halla vikuutti monin paikoin viljaa ja perunanvarsia heinäkuun alussa. Senaatti vetosi jo toukokuus-

sa 1917 kansalaiseen, jotta he ryhtyisivät yhteisiin ponnistuksiin maan pelastamiseksi nälänhädältä. Suomen Urheilulehti kehotti 24.5.1917 urheilijoita tekemään velvollisuutensa:

”Ainoastaan kaikkien kansalaisien yhteisin ponnistuksin voimme pelastua uhkaavasta nälänhädästä, varoittaa Suomen Senaatti julistuksessaan, jonka se osoittaa erityisesti m. m. ylioppilaille, koululaisille. Ja olisi saanut osoittaa urheilijoillekin. Sillä niissä ponnistuksissahan tarvitaan aivan erityisesti hartiavoimaa, selän sinnikkyyttä ja pohkeitten jänteveyttä.

Taistelu nälkää vastaan on asia, jossa ei auta ajatella: toiset sen tekevät. Siinä on jokaisen omalta kohdaltaan yritettävä parhaansa. Silloin kun vain voidaan auttaa tuotannon lisäämistä vilja- tai perunalitrallakaan, silloin eivät ainakaan urheilusteet saa olla tiellä.”

Yksi vuoden 1917 suurista mullistuksista oli lisääntynyt vapaa-aika. Kahdeksan tunnin työaika otettiin teollisuudessa käyttöön sopimusteitse keväällä 1917 ja vahvistettiin eduskunnan säätämällä lailla marraskuussa.

Työväen Urheilulehden näytenumero: *”Ei löydy sanoja, joilla osaisi hyllin kuvata saavutetun 8 tunnin edut ja siunaukselliset seuraukset. Mutta ne tulevat kuvastumaan työläisvoimailijain ryhdyssä, kasvoissa, katseissa, ihan koko olennossa ja kansamme kukoistuksessa.”*

Jouko Kokkonen